

ЗВЕРНЕННЯ

**Ніжинської районної ради Чернігівської області до Президента України,
Генерального прокурора України, Міністра внутрішніх справ України,
Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України, Секретаря РНБО
України, Голови Державної екологічної інспекції щодо надзвичайної
екологічної ситуації в басейні річки Остер (лівої притоки Десни)**

Останніми роками постійно погіршується стан річки Остер, яка протікає територією Ніжинської територіальної громади. Численні шлюзи перетворили річку Остер на зарегульований канал. Протягом літнього сезону 2021 року на шлюзах взагалі було відсутнє перетікання води. Внаслідок згубної діяльності людей течія в річці зупинена, водойма зневоднюється, в літній період в ній відбувається аномальне цвітіння водоростей, що призводить до зменшення розчиненого у воді кисню та загибелі водної фауни.

Причини такого стану річки знаходяться як на території Ніжинської, так і інших громад.

Так, агропідприємствами розоране місце витоку річки поблизу села Кальчинівка Ніжинського району Чернігівської області.

Крім того, агропідприємствами розорюються захисні смуги на території протікання річки в межах Ніжинського та Чернігівського районів, а також здійснюється викачування води для поливу сільськогосподарських рослинних культур.

Поблизу населених пунктів Крути, Омбиш, Печі та Махнівка Ніжинського району Чернігівської області внаслідок перекриття невідомими особами русла шляхом створення земельних насипів повністю зупинений водоток і взагалі відсутній навіть санітарний злив води на гідропорудах річки Остер.

Наслідками такої негативної екологічної ситуації можуть бути зменшення або навіть зникнення популяції деяких видів водної та прибережної фауни в басейні річки Остер. Вже зараз мешканці населених пунктів в місцевості протікання річки Остер скаржаться на пониження ґрунтових вод та зникнення води в колодязях.

Варто зазначити, що Остер є найбільшою притокою річки Десна, а та в свою чергу – Дніпра і її негативний екологічний стан не може не впливати на стан Десни та Дніпра.

За положеннями ст. 19 Водного кодексу України, державний контроль за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів здійснюється Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, іншими державними органами відповідно до законодавства України.

Згідно з ст. 95 Водного кодексу України усі води (водні об'єкти) підлягають охороні від забруднення, засмічення, вичерпання та інших дій, які можуть погіршити умови водопостачання, завдавати шкоди здоров'ю людей, спричинити зменшення рибних запасів та інших об'єктів водного промислу, погіршення умов існування диких тварин, зниження родючості земель та інші несприятливі явища внаслідок зміни фізичних і хімічних властивостей вод, зниження їх здатності до природного очищення, порушення гідрологічного і гідрогеологічного режиму вод.

Діяльність фізичних та юридичних осіб, що завдає шкоди водам (водним об'єктам), може бути припинена за рішенням суду.

З метою запобігання забрудненню вод сільськогосподарські, лісогосподарські підприємства, селянські (фермерські) господарства та громадяни зобов'язані дотримуватись встановлених правил зберігання, транспортування та використання добрив, хімічних засобів захисту рослин та інших токсичних препаратів і речовин (ст. 103 Водного кодексу України).

Ст. 110 Водного кодексу України передбачає відповідальність за порушення водного законодавства особами, винними у самовільному захопленні водних об'єктів; забрудненні та засміченні вод; порушенні режиму господарської діяльності у водоохоронних зонах та на землях водного фонду; руйнуванні русел річок, струмків та водотоків або порушенні природних умов поверхневого стоку під час будівництва і експлуатації автошляхів, залізниць та інших інженерних комунікацій.

Діяльність фізичних та юридичних осіб, що завдає шкоди навколишньому природному середовищу, може бути припинена за рішенням суду.

Ст. 50 Закону України «Про охорону навколишнього середовища» передбачає, що екологічна безпека є таким станом навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей. Екологічна безпека гарантується громадянам України здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів.

За умовами ст. 65 Закону України «Про охорону навколишнього середовища», окрема місцевість України, на якій виникла надзвичайна екологічна ситуація, може бути оголошена зоною надзвичайної екологічної ситуації.

Надзвичайна екологічна ситуація - надзвичайна ситуація, за якої на окремій місцевості сталися негативні зміни в навколишньому природному середовищі, що потребують застосування надзвичайних заходів з боку держави.

Негативні зміни в навколишньому природному середовищі - це втрата, виснаження чи знищення окремих природних комплексів та ресурсів внаслідок надмірного забруднення навколишнього природного середовища, руйнівного впливу стихійних сил природи та інших факторів, які обмежують або виключають можливість життєдіяльності людини та провадження господарської діяльності в цих умовах.

Окрема місцевість України оголошується зоною надзвичайної екологічної ситуації Президентом України за пропозицією Ради національної безпеки і оборони України або за поданням Кабінету Міністрів України. Указ Президента України про оголошення окремої місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації затверджується Верховною Радою України протягом двох днів з дня звернення Президента України.

Правове регулювання відносин, які виникають під час здійснення надзвичайних заходів, спрямованих на захист життя та здоров'я людей і нормалізацію екологічного стану на території зони надзвичайної екологічної ситуації, визначення порядку встановлення правового режиму зони надзвичайної екологічної ситуації, його організаційного, фінансового та матеріально-технічного забезпечення, порядку відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок виникнення надзвичайної екологічної ситуації, а також вирішення інших організаційних питань

у цій сфері здійснюються згідно з Законом України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації», іншими нормативно-правовими актами.

Згідно зі ст. 5 Закону України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» підставами для оголошення окремої місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації є, зокрема, негативні зміни, що сталися в навколишньому природному середовищі на значній території і які неможливо усунути без застосування надзвичайних заходів з боку держави.

За порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища передбачена відповідальність осіб, винних у: порушенні прав громадян на екологічно безпечне навколишнє природне середовище; порушенні норм екологічної безпеки; порушенні екологічних вимог при проектуванні, розміщенні, будівництві, реконструкції, введенні в дію, експлуатації та ліквідації підприємств, споруд, пересувних засобів та інших об'єктів; самовільному спеціальному використанні природних ресурсів; невжитті заходів щодо попередження та ліквідації екологічних наслідків аварій та іншого шкідливого впливу на навколишнє природне середовище тощо.

Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані відшкодувати шкоду, заподіяну ними внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, в порядку та розмірах, встановлених законодавством України.

Враховуючи викладене, керуючись Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», на виконання вимог Водного кодексу України, Законом України «Про охорону навколишнього середовища», Законом України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації», просимо:

- провести перевірку щодо порушень водного і екологічного законодавства в басейні річки Остер на території Ніжинського району Чернігівської області;
- вжити заходів щодо припинення винними особами протиправної діяльності, яка становить загрозу екологічному стану річки Остер та навколишньому середовищу у її басейні;
- притягнути до відповідальності осіб, винних у порушеннях законодавства про охорону навколишнього природного середовища, що призвели до надзвичайної екологічної ситуації в басейні річки Остер;
- оголосити зоною надзвичайної екологічної ситуації, через яку на території басейну річки Остер сталися негативні зміни в навколишньому природному середовищі, що потребують застосування надзвичайних заходів з боку держави;
- організувати здійснення надзвичайних заходів з боку держави, спрямованих на нормалізацію екологічного стану басейну річки Остер, визначення порядку встановлення правового режиму зони надзвичайної екологічної ситуації, його організаційного, фінансового та матеріально-технічного забезпечення, порядку відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок виникнення надзвичайної екологічної ситуації.